

общего, автоматизированного) труда.– [Электронный документ].– Режим доступа : http://www.uresearch.psu.ru/files/articles/23_81056.doc

7. Орлов В. В. «Рамочная» философская концепция трудовой теории стоимости [Электронный документ].– Режим доступа : <http://www.kprf.perm.ru/page.php?al=alias5905>

8. Гриценко В. С. Теория постиндустриального общества и современный марксизм. // Антро. Анналы научной теории развития общества: науч. Вестник.– Вып. 7 / Перм. гос. техн. ун-т.; Зап.-Урал. ин-т экономики и права.– Пермь, 2010.

9. Васильева Т. С., Орлов В. В. Социальная философия.– Пермь, 2002.

10. Daniel Bell. The coming of post-industrial society: a venture in social forecasting. Publisher: Basic books. 2002.

11. Stephen Crook. Modernist radicalism and its aftermath: foundationalism and anti-foundationalism in radical social theory. Publisher: Routledge, an imprint of Taylor & Francis Books. 1991.

12. Scott Lash. Sociology of Postmodernism. Publisher: Routledge, an imprint of Taylor & Francis Books. 1990.

13. Alvin Toffler. The third wave. Publisher: Bantam Books, 1981.

14. Иноземцев В. Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы.– Москва : Логос, 2000.

УДК 658.15

КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

КОВАЛЕВСЬКА А. В.

кандидат економічних наук

АСЄЄВ С. І.

Харків

За ринкових умов господарювання, стрімких змін, що відбуваються в зовнішньому середовищі діяльності підприємств, складності прогнозування майбутніх тенденцій дослідження фінансового стану кожного суб'єкта господарювання та визначення шляхів його поліпшення набуває особливого значення. Саме стійкий фінансовий стан окремих підприємств є передумовою добробуту працівників підприємства, своєчасного і в повному обсязі виконання бюджету, стабілізації економіки країни загалом. Дослідження фінансового стану підприємства дозволяє визначити рівень його конкурентоспроможності і місце підприємства в економічному середовищі. При цьому роблять висновки щодо ефективності та безризиковості ділових відносин суб'єкта з комерційними банками, постачальниками, інвесторами, позичальниками тощо.

Проблема аналізу фінансового стану підприємства та його оцінки залишається актуальною в будь-який період часу, оскільки, з одного боку, він є результатом діяльності підприємства, тобто його досягнення, а з іншого – визначає передумови розвитку підприємства. Однією з найвищих цілей проведення оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами. Потребу такого аналізу можна пояснити, насамперед, тим, що досить часто підприємства не здатні правильно оцінити свій фінансовий стан, що в майбутньому створює серйозні перешкоди для здійснення його ефективної діяльності.

Як відзначає Р. А. Слав'юк: «оцінка будь-якого аспекту фінансово-господарської діяльності підприємства проводиться з метою виявлення негативних для його фінансового стану тенденцій. Пошук резервів підвищення ефективності діяльності, обґрунтування прийняття управлінських рішень, моніторинг різних аспектів діяльності підприємства, доцільність нововведень. Результати оцінки є тим підґрунтям, на основі якого формується фінансова політика підприємства, розробляється сукупність заходів, відбираються відповідні фінансові механізми, необхідні для реалізації поставленої мети підприємства» [1].

За своєчасного розроблення та впровадження заходів, спрямованих на поліпшення фінансового стану в довготерміновому періоді, підприємства можуть збільшити свій майновий потенціал, відновити платоспроможність та прибутковість. Запобігання розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за систематичного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансової стійкості та здатність підприємства до подальшого розвитку. Таку фінансово-аналітичну інформацію потрібно отримувати за результатами оцінювання фінансового стану підприємства. Цим визначається теоретична і практична значущість цього дослідження.

Проведення оцінки фінансового стану дає змогу визначити достовірність поточного фінансового обліку та звітності, створює базу для висування гіпотез про закономірності і можливість нестійкого фінансового стану. Фахівці відзначають наявність різноманітних завдань, які можна вирішити за допомогою проведення оцінки фінансового стану підприємства: дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства; дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами; об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства; оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкуренто-

спроможності; аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів; визначення ефективності використання фінансових ресурсів; оцінка майнового стану підприємства: вартість, структура та джерела формування майна; визначення показників фінансової стійкості і автономності підприємства; оцінка платоспроможності підприємства [2, 3].

Питання оцінки фінансового стану підприємства знаходить відображення в численних роботах фахівців. Серед них найбільш значущими слід відзначити роботи вітчизняних вчених: М. Г. Чумаченко, І. О. Бланка, Г. В. Савицької, Л. О. Лігоненко, А. Д. Шеремета, А. А. Герасимова, Г. О. Швиданенко тощо. Велика кількість зарубіжних науковців і практиків, що розглядають дані проблеми, зокрема: Р. С. Сейфулін, Е. Хелфер, Є. В. Брігхем, Г. Г. Кірейцев тощо. Начвність великої кількості наукових праць ще раз стверджує про актуальність та значущість даних проблем.

У той же час, залишається до кінця невизначеним, який метод оцінки фінансового стану є більш прийнятним на практиці, дозволить усебічно і комплексно дослідити фінансовий стан суб'єкта, обґрунтувати ефективні управлінські рішення щодо розробки та реалізації нової фінансової політики підприємства, яка буде спрямована на досягнення довгострокових цілей розвитку.

Виходячи зі сказаного, сформулюємо *мету* даної роботи – проведення критичного аналізу методів оцінки фінансового стану підприємства для вибору найбільш ефективного з позиції окремого суб'єкта господарювання. При цьому важливим є визначення і усвідомлення основних переваг і недоліків використання певних методів оцінки фінансового стану підприємства, умов за яких доцільним є використання того чи іншого методу.

Фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статичі за певний період, так і в динаміці — за ряд періодів, дасть змогу визначити «больові точки» у фінансовій діяльності та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення [4].

Під методом аналізу розуміють систему аналітичних прийомів і способів, що дозволяють комплексно охарактеризувати фінансовий стан підприємства, з урахуванням внутрішніх зв'язків і взаємозалежностей та надати відповідні рекомендації з його покращення [1]. Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану підприємства [4]. В економічній теорії та практиці існують різні класифікації методів економічного аналізу взагалі та фінансового аналізу, оцінки фінансового стану зокрема.

У ході аналізу фінансового стану підприємства можуть використовуватися найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу, їхня кількість та широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному конкретному випадку. Одні фахівці вважають, що слід використо-

увати єдиний синтетичний (інтегральний) показник. Інші – вказують на недоліки інтегральних показників, їхню неефективність за практичного використання, і пропонують використовувати систему показників [5].

Оцінку фінансового стану підприємств здійснюють безпосередньо за низкою методик, розроблених міністерствами (відомствами), Національним Банком України та комерційними банками. Основу таких методичних підходів до оцінки фінансового стану підприємств було закладено ще з 1998 р., Агентством з питань запобігання банкрутству підприємств та Державною податковою адміністрацією України. Удосконалені варіанти останнього розроблення висвітлено у Методичних рекомендаціях з аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій у 2000-2003 рр. Для підприємств, що підлягають приватизації, Міністерство фінансів та Фонд державного майна України у 2001 р. розробили окреме Положення про порядок здійснення аналізу їхнього фінансового стану [6].

У роботі Остап'юк Н. А. представлено найбільш поширені методики та моделі, що використовуються для оцінки фінансового стану підприємства (рис. 1) [7].

Таким чином, автор доводить, що більшість науковців при аналізі фінансово-господарської діяльності звертають свою увагу на горизонтальний, вертикальний та коефіцієнтний фінансовий аналіз (84,6%). Найменш використовуваними прийомами в фінансовому аналізі є економіко-математичні та функціонально-вартісні прийоми (7,7%). Основними методичними прийомами аналізу фінансової звітності при цьому виступають: горизонтальний, вертикальний, трендовий, факторний.

Аналіз літератури дозволяє стверджувати, що найбільш поширеними є балансові методи і моделі, коефіцієнтна оцінка, рейтингова оцінка, інтегральна комплексна оцінка, оцінка ймовірності банкрутства на основі статистичних моделей. Надалі проведемо аналіз передумов, переваг та обмежень використання того чи іншого методу.

Для проведення оцінки фінансового стану підприємства, в першу чергу для оцінки рівня ліквідності балансу та оцінки рівня фінансової стійкості, використовують балансові методи і моделі. Балансовий метод використовують для аналізу пропорцій. Він полягає в порівнянні, співставленні двох комплексів показників, що прагнуть до певної рівноваги, та дозволяє виявити в результаті новий аналітичний (балансуючий) показник. Однак для виявлення диспропорцій використовуються балансові моделі, в яких фактичні ресурси зіставляються не з їх фактичним споживанням, а з потребою в них. З огляду на це балансові моделі не містять механізму порівняння окремих варіантів економічних рішень і не передбачають взаємозамінюваності різних ресурсів, через що унеможливується вибір оптимального варіанту розвитку економічної системи. Саме в цьому полягає обмеженість балансових моделей і балансового методу в цілому.

Та цей недолік можна подолати, якщо для визначення збалансованості об'єкта описати його за допомогою певних параметрів і встановити співвідношення

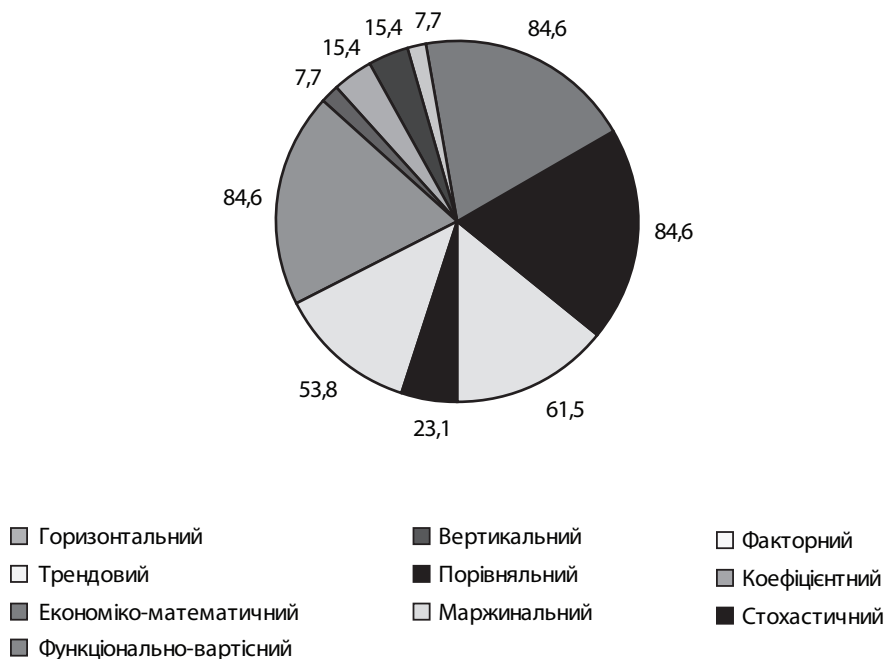

Рис. 1. Найпоширеніші прийоми фінансового аналізу, які використовуються при оцінці фінансового стану підприємства [7]

між ними у відповідності до вимог критерію збалансованості. Такий критерій несе на собі відбиток очікувань зацікавлених груп підприємства (власників, керівництва, робітників, інвесторів, кредиторів тощо). Для забезпечення збалансованості потрібно визначити стан параметрів, їхнє співвідношення та оцінити стосовно відповідності критерію збалансованості. У разі невідповідності критеріальним вимогам необхідно провести регулювання параметрів.

У роботі [8] визначено ще одне обмеження використання балансових моделей – не врахування впливу інфляції на показники звітності та зазначені умови проведення фінансового аналізу. Баланс, складений за звітний період без врахування впливу інфляції, буде джерелом необ'єктивної інформації, і користувачі можуть прийняти рішення, неадекватні реальним процесам, бо різні елементи балансу втрачають свою вартість з різною швидкістю.

Л. О. Лігоненко відзначає, що «найбільшого поширення набув коефіцієнтний підхід оцінки фінансового стану підприємства, в перебігу якого об'єктами дослідження виступають різноманітні коефіцієнти – різноманітні відносні показники, що розраховуються шляхом порівняння між собою певних абсолютних показників господарсько-фінансової діяльності підприємств, інформація про які міститься у різноманітних видах звітності і обліку» [9]. Фінансові коефіцієнти акумулюють оцінку потенціалу підприємства і наслідків його роботи. Система використовуваних коефіцієнтів значною мірою уніфікована, проте кількість показників, які використовуються, значною мірою залежить від мети аналізу. Крім того, визначається за такими правилами: простота обчислення величин; логіка відбору показників, правильність їх інтерпретації; використання коефіцієнтів у просторово-часовому аспекті.

Найбільш поширеними коефіцієнтами оцінки фінансового стану підприємства є: коефіцієнти майнового стану, коефіцієнти ліквідності та платоспроможності, коефіцієнти фінансової стійкості, коефіцієнти оборотності активів, коефіцієнти прибутковості підприємства. Показники – фінансові коефіцієнти – що включені до цих груп мають еталонні (рекомендовані) значення (тенденції зміни). У світовій практиці нормативні значення визначені на основі чималої багаторічної практики аналізу діяльності підприємства. На жаль, сьогодення вітчизняної економіки не дає можливості так вчинити, а використовувати закордонні індикаторні показники неможливо через те, що вони відбивають зовсім інше середовище господарювання.

Отже, не дивлячись на широку розповсюдженість даного методу оцінки, фахівці відзначають доволі велику кількість недоліків, які властиві фінансовим коефіцієнтам. Серед них: неможливість адаптації показників до економічних умов діяльності інших країн, декларативний характер, практичний додаток носить суто ілюстрований характер і не відбиває реальних умов, що склалися на підприємстві, не враховані галузеві умови діяльності підприємства [10].

Л. О. Лігоненко зауважує, що еталонні значення фінансових коефіцієнтів суттєво різняться між собою в прийнятих різними відомствами України нормативно-інструктивних матеріалах. Це говорить про те, що використовувати цей методичний прийом діагностики слід надзвичайно обережно, оскільки еталонні значення, як правило, не мають відповідного обґрунтування чи статистичного підтвердження [9].

У свою чергу, О. М. Новоселецький доводить, що велика кількість коефіцієнтів, які нерівномірно можуть змінюватися в часі, викликає труднощі формулювання однозначних висновків щодо якості зміни фінансового стану підприємства в цілому [11].

За результатами дослідження нормативних методик необхідно виділити їх основні характеристики:

- ✦ окремі методики мають застарілі назви форм звітності та відповідно використовують посилення на вже неіснуючі статті;
- ✦ рекомендовані методики направлені на ретроспективний аналіз, хоча метою деяких є оцінка майбутнього стану підприємства, що є неможливим за відсутності належного наукового обґрунтування;
- ✦ спостерігається ототожнення різних напрямків оцінки фінансового стану (наприклад, фінансова стійкість та платоспроможність);
- ✦ більшість методик аналізу пропонують розрахунок занадто великої кількості показників та коефіцієнтів;
- ✦ запропоновані оптимальні значення коефіцієнтів, залучені із зарубіжного досвіду, тобто не враховують а ні реальної ситуації в Україні, а ні особливостей галузей економіки [8].

Досить поширеним є інтегральний метод оцінювання фінансового стану підприємства, що ґрунтується на розрахунку інтегрального показника. Розрахунок такого інтегрального показника відбувається на базі узагальнювальних показників рівня платоспроможності, фінансової незалежності, якості активів тощо. Даний метод оцінки застосовується тоді, коли фінансовий стан необхідно виміряти якимось одним сукупним (інтегральним) показником. Так, Р. А. Слав'юк пропонує розраховувати інтегральний показник із використання принципу зваженості економічних показників та аналітичних груп, за яким кожному економічному показнику та аналітичній групі надається вагове значення, що відповідає їхньому внеску в оцінку фінансового стану підприємства [1].

Позитивними рисами інтегрального методу є незначна складність обчислень та отримання однієї кількісної характеристики фінансового стану підприємства. У разі потреби, інтегральний показник може бути доповнений будь-якою кількістю аналітичних напрямків і коефіцієнтів оцінки фінансового стану підприємства.

У той же час, інтегральний метод оцінки передбачає розрахунок коефіцієнтів, які будуть включені до узагальнювального показника. Отже, він є трудомістким і йому притаманні всі недоліки коефіцієнтного методу оцінки.

Ряд вітчизняних авторів пропонує формувати рейтингові узагальнювальні показники шляхом згортання окремих показників, при чому важливим є недопущення їх дублювання і використання функціонально залежних показників, оскільки це не лише ускладнює економічну інтерпретацію отриманого результату, а й спотворює його. Рейтингова оцінка забезпечує порівнянність фінансового стану різних підприємств незалежно від галузі та виду їх діяльності, місця розташування, форми власності або розміру. Дослідження показують, що в наш час запропоновано чимало методик рейтингової оцінки підприємств, кожна з яких відрізняється цілями оцінки, набором початкових показників, ступенем за-

стосування автоматизованих баз даних, алгоритмами отримання стандартизованих показників, згортки критеріїв і розрахунку рейтингової оцінки, можливістю використання в динаміці.

З метою оперативного визначення ступеню фінансової стійкості і оцінки підприємства як потенційного партнера в ділових відносинах проводиться його порівняльна рейтингова комплексна експрес-оцінка, в ході якої:

- ✦ система фінансових показників, що використовується, базується на даних публічної звітності, що дозволяє контролювати зміни фінансового стану всім зацікавленим користувачам;
- ✦ вихідні показники рейтингової оцінки об'єднані в чотири групи, кожна з яких містить від чотирьох до семи показників;
- ✦ базою для отримання рейтингової оцінки стану справ на підприємстві слугують показники умовного еталонного підприємства, що має найкращі результати за всіма показниками, що порівнюються, або умовно-задовільного підприємства, що має фінансові показники, які відповідають нормативним мінімальним значенням, що визначені виходячи з критеріїв ефективності господарчої діяльності та організації фінансів, принципів достатності, ліквідності та дохідності його капіталу і відсутності причин признати структуру балансу незадовільною, а підприємство – неплатоспроможним;
- ✦ висновки, що зроблені на основі рейтингової експрес-оцінки, можуть відрізнитися від висновків, що зроблені з використанням інших видів аналізу тому, що група фінансових коефіцієнтів, яка використовується в даному випадку, характеризує економічні тенденції розвитку підприємства. Інші методики використовують фінансові показники, які розраховуються на конкретну дату і відображають економічні процеси, що відбуваються з певним запізненням [3].

Щодо переваг даного методу оцінки, то він, на відміну від статистичних та інших видів економічних індикаторів, у максимально стислому вигляді відображає дійсне становище досліджуваних об'єктів, а тому стане ефективним аналітичним інструментом як для менеджерів вітчизняних підприємств в напрямку контролювання та регулювання різних сфер діяльності, так і для їхніх партнерів, споживачів, інвесторів та інших зацікавлених сторін. Застосування рейтингу зовнішніми користувачами сприятиме утриманню та нарощенню конкурентних позицій та інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств, що пришвидшить вихід галузі із кризового стану та забезпечить основні передумови для розвитку.

Унаслідок інтегрування основних показників діяльності досліджуваних об'єктів рейтингові системи оцінювання є універсальним інформаційним ресурсом для широкого спектра користувачів різного економічного рівня функціонування та сфери впливу. Основну увагу при цьому акцентують на важливості рейтингів для зовнішніх користувачів, адже

споживачі, постачальники, кредитори, інвестори, а також державні органи влади та міжнародні структури досліджують численні рейтингові списки з метою обрання найбільш оптимальних об'єктів для виробничої, фінансової, інвестиційної та інших видів співпраці, і відповідно до їх потреб в переважній більшості рейтинги й формуються [13].

У той же час, методика проведення оцінки фінансового стану на основі рейтингової оцінки має певні недоліки. Рейтингова оцінка не дозволяє відповісти на питання, чому саме дане підприємство потрапило до «кризового поля». Крім того, не для всіх коефіцієнтів існують нормативні (оптимальні) значення, а нормативні значення для окремих показників, що існують, не враховують галузевих особливостей ведення бізнесу. Додатковим недоліком таких методик є те, що вони не враховують різної вагомості впливу окремих показників на загальний інтегральний показник фінансового стану, а також окремі параметри фінансового стану характеризуються різною кількістю індикаторів, що недопустимо при побудові економетричних моделей [12].

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства передбачає визначення економічного потенціалу суб'єкта господарювання або, іншими словами, вона дає змогу забезпечити ідентифікацію його місця в економічному середовищі [10]. Оцінка майнового та фінансово-економічного стану підприємства створює необхідну інформаційну базу для прийняття різноманітних управлінських і фінансових рішень щодо проблемних питань купівлі-продажу бізнесу, напрямків виробничого розвитку, залучення чи здійснення інвестицій тощо. Вважається, що цей вид аналізу оптимально відповідає вимогам виконання таких завдань: залучення фінансових ресурсів; пошук високорентабельних проєктів; оцінка надійності партнерів; оцінка доцільності інвестування; оптимізація фінансової діяльності підприємства; комплексне фінансове оздоровлення суб'єкта господарювання.

На думку О. М. Новоселецького, комплексний метод передбачає аналіз показників діяльності підприємства у динаміці за двома напрямками: аналіз показників доброго фінансового стану та показників незадовільного фінансового стану [11]. Цей метод дає змогу виявити проблемні напрями в діяльності підприємства та досліджувати причини, що їх зумовили, однак на його основі дуже важко зробити обґрунтовані висновки про фінансовий стан підприємства в цілому.

Усучасних публікаціях досліджують та пропонують різновекторні підходи до отримання комплексної оцінки фінансового стану, які базуються на поетапному переході від оцінки одиничних і підсумкових показників до отримання комплексної оцінки (інтегрального показника). Крім того, що більшість застосовуваних методик не має формалізованої системності у наборі й агрегуванні показників, характеристика фінансового стану цих методик спирається лише на показники фінансової звітності (ф. № 1 і № 2).

Відомо, що в міжнародній практиці для оцінки фінансового стану підприємств широко використовують математичні моделі, за допомогою яких формують узагальнений показник фінансового стану підприємства – його інтегральну оцінку, серед яких заслуговують на увагу моделі банкрутства Альтмана, Спрінгейта, Таффлера, Ліса, Тішоу, Чессера тощо. Багатофакторний дискримінантний аналіз є статистичним методом дослідження, використання якого надає можливість здійснювати класифікацію деякої сукупності об'єктів на дві або більше груп залежно від їхніх індивідуальних характеристик. Особливістю цього методу є формування функції, яка характеризує взаємозв'язок між зміною кількісних характеристик та якісною ознакою відповідної групи.

Численні фахівці аналізують переваги та недоліки використання статистичних моделей в процесі оцінки фінансового стану підприємства [8, 11, 12]. У роботі Т. Г. Рзаєвої систематизовано переваги та недоліки зарубіжних моделей визначення ймовірності банкрутства (табл. 1).

Таблиця 1

Переваги та недоліки зарубіжних моделей визначення ймовірності банкрутства

Переваги	Недоліки
1	2
<ul style="list-style-type: none"> – моделі включають велику кількість показників, що забезпечує низьку трудомісткість їх використання при достатньо високій точності результатів; – моделі передбачають інтегральну оцінку і дають можливість порівняння стану різних об'єктів; – інформація для розрахунку всіх показників доступна і міститься в основних формах звітності; – існує можливість не тільки прогнозування банкрутства, але і оцінка зони ризику, в якій знаходиться підприємство; – моделі мають, високу ймовірність оцінювання і досить дієві на практиці; – деякі дискримінантні моделі можна використовувати для підтвердження результатів як окремо, так і в сукупності; – найбільше адаптовані до української практики моделі Таффлера, Спрінгейта 	<ul style="list-style-type: none"> – моделі використовувались та визначались на основі західноєвропейських підприємств, а будь-яка країна має свою специфіку; – моделі не адаптовані до нашої вітчизняної економіки, а також не враховують значної більшості показників (розвитку галузі, стану постачальників та конкурентів, доходів і витрат споживачів); – у розрахункових коефіцієнтах немає найважливіших показників підприємства; – моделі враховують тільки балансові показники та показники звіту про фінансові результати; – моделі наводяться з різними за вагомістю показниками, що обумовлено розходженнями в обліку окремих показників, впливом інфляції на їх формування, невідповідністю балансової та ринкової вартості окремих активів та інших об'єктивних причин;

1	2
	<p>– деякі з методичних підходів суперечать один одному, так як при одночасному їх застосуванні аналітик може отримати протилежні висновки;</p> <p>– неможливо точно визначити ймовірність банкрутства та й показники для оцінки вибрані невдало, оскільки підприємства з найгіршими показниками покриття та автономії все одно можуть вдало працювати і отримувати прибуток;</p> <p>– моделі не враховують специфіки діяльності підприємства залежно від галузі;</p> <p>– існують розбіжності у врахуванні вагомості окремих показників у моделях;</p> <p>– відсутність статистики українських підприємств-банкрутів, яка могла б підтвердити чи спростувати надійність моделі</p>

Як видно з табл. 1, переваг у зарубіжних моделях визначення ймовірності банкрутства значно менше, ніж недоліків, що доводить необхідність адаптації зарубіжних моделей до практики в Україні, оскільки вони кардинально відрізняються від вітчизняних та їх результативність і ефективність поки що не доведена на практиці українських підприємств.

Варто підкреслити, що застосування дискримінантних моделей вимагає обережності. Тестування підприємств за допомогою цих моделей засвідчило, що вони не повною мірою підходять для оцінювання ризику банкрутства вітчизняних суб'єктів господарювання. Тому заслуговує на увагу сам підхід щодо розробки подібних моделей, які мають створюватися для кожної галузі та підгалузі окремо, і при цьому періодично уточнюватися, враховувати нові тенденції та закономірності в економіці. Саме тому останнім часом з'являється все більша кількість нових дискримінантних моделей, що розроблені на основі аналізу діяльності вітчизняних підприємств.

ВИСНОВКИ

У тематичних літературних джерелах узагальнено аргументується, що для вищої об'єктивності характеристики фінансового стану існуючі оцінно-аналітичні методи оцінювання можуть використовувати паралельно або частковим доповненням елементів одного методу іншим, оптимізуючи в такий спосіб комплексне оцінювання реального фінансового стану підприємства. Незважаючи на низку теоретичних обґрунтувань такого «взаємодоповнювального» оцінювання, цілісної системи, яка мала б можливості практичного застосування, не сформовано. Відсутність практично дійової системи чи моделі подання об'єктивної характеристики фінансового стану та фінансової стійкості понижуює й ефективність управління загальноекономічними процесами – неоднозначно оцінений (невизначений) фінансовий стан, враховуючи недостатньо встановлену платоспроможність окремого суб'єкта економіки, може спричинити кризу неплатежів в економічній системі, інвестиційну привабливість економіки загалом.

Недивлячись на наявну теоретичну розробку питань методики фінансової оцінки та аналізу, розробляються нові та удосконалюються вже відомі підходи до

оцінки фінансового стану підприємства. Правильно вибраний прийом аналізу обумовлює його результат, впливає на ефективність дослідження фінансового стану підприємства.

Підбиваючи все вищесказане, можна зробити такий висновок, що сьогодні найнеобхіднішим є:

- ✦ удосконалювати інформаційне та методичне забезпечення фінансового стану підприємства;
- ✦ розробляти методичне забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємства;
- ✦ удосконалювати структуру аналізу стану підприємства залежно від мети та змісту роботи на кожному етапі;
- ✦ працювати над методикою форм фінансової звітності, що дозволить підвищити її аналітичні можливості та реальність оцінки майна;
- ✦ розробляти методику комплексної бальної оцінки фінансового стану підприємства, яка б дозволила проаналізувати стан підприємства за оптимальною сукупністю фінансових показників і коефіцієнтів;
- ✦ удосконалювати теоретичні засади формування та реалізації інформаційної системи підприємства;
- ✦ переглянути та доопрацювати нормативні акти, які розкривають методики аналізу фінансового стану підприємства;
- ✦ удосконалювати форми і методи фінансового забезпечення функціонування підприємства, тобто пошук нових ефективних шляхів фінансової діяльності;
- ✦ адаптувати методики аналізу до сучасних економіко-правових умов. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств [Текст] : навч. посібник / Р. А. Слав'юк.– К. : ЦУЛ, 2002.– 460 с.
2. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств [Текст]: підруч. / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.– К. : КНТЕУ, 2006.– 491 с.
3. Селезнева Н. Н. Финансовый анализ [Текст] : учеб. пособ. / Н. Н. Селезнева, А. Ф. Ионова.– М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002.– 479 с.

4. Бойчик І. М. Економіка підприємства [Текст] : навч. посіб. / І. М. Бойчик.– 2-е вид., доповн., перероб.– К. : Атіка, 2007.– 528 с.

5. Рзаєва Т. Г. Зарубіжні методи визначення ймовірності банкрутства підприємства [Текст] / Т. Г. Рзаєва, І. В. Стасюк // Вісник Хмельницького національного університету. 2010.– № 3, Т. 1.– С. 177 – 181.

6. Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 р. № 22.

7. Остап'юк Н. А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції [Текст] / Н. А. Остап'юк // Вісник ЖДТУ.– 2011.– № 1(55).– С. 127 – 129.

8. Руда Р. В. Оцінка фінансового стану підприємства: сутність та необхідність [Текст] / Р. В. Руда // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу.– 2010.– № 1(9).– С. 61 – 65.

9. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством [Текст] : підручник / Л. О. Лігоненко.– К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.– 824 с.

10. Мяких І. М. Оцінка використання ресурсного потенціалу підприємств України в ринкових умовах [Текст] / І. М. Мяких // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011.– № 33.– С. 199 – 203.

11. Новоселецький О. М. Еволюція підходів щодо оцінювання фінансового стану підприємства [Текст] / О. М. Новоселецький, Т. Л. Кмитюк // Наукові записки. Серія «Економіка».– Випуск 16.– С. 600 – 607.

12. Федорук О. В. Особливості та проблеми розробки методичних підходів щодо діагностики ймовірності банкрутства підприємств / О. В. Федорук // Інноваційна економіка.– [Електронний ресурс]– Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2011_1/126.pdf

13. Логвиненко Ю. Л. Сутність та значення рейтингів у підприємницькому середовищі [Текст] / Ю. Л. Логвиненко // Науковий вісник НЛТУ України.– 2009/– Вип. 19.3.– С. 223 – 231.

УДК 65.013.4

ВИЗНАЧЕННЯ ЗАПАСУ МІЦНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА В ОДИНИЦЯХ ЧАСУ З УРАХУВАННЯМ ІНТЕРЕСІВ АФІЛІЙОВАНИХ ОСІБ

НУСІНОВА Я. В.

кандидат економічних наук

ЯРОВА А. Б.

кандидат економічних наук

Кривий Ріг

На теперішній час розвитку економіки діяльність гірничо-збагачувальних підприємств набула деяких особливостей. Так, зокрема, зобов'язання перед афілійованими особами, по суті, виконують функцію захисту від банкрутства підприємства, яке може бути проведене кредиторами – третіми особами з метою одержання контролю над підприємством-боржником.

Особливості використання зобов'язань перед афілійованими особами повинні бути враховані при діагностиці ступеня кризи на гірничо-збагачувальних комбінатах.

У роботах [Нусінова Я. В.] у процесі визначення результатів діяльності гірничо-збагачувальних комбінатів запропоновано враховувати, що усі вони є акціонерними товариствами. Тому при діагностиці кризового стану необхідно обов'язково здійснювати оцінку з урахуванням особливостей корпоративного управління на зазначених підприємствах (у т. ч. з урахуванням інтересів афілійованих осіб). Корпоративне управління являє собою механізм координації та контролю конфліктів інтересів. Співпраця товариства із зацікавленими особами та врахування їх інтересів у процесі корпоративного управління сприяє забезпеченню фінансової стабільності та

конкурентоспроможності товариства, досягненню його мети, а також позитивно впливає на ділову репутацію товариства.

Розглянемо більш детально основні положення корпоративного управління та ті принципи, на яких воно ґрунтується. Основним джерелом фінансування корпорацій та стимулювання їх розвитку є залучення зовнішніх інвестицій через продаж акцій на вітчизняному та міжнародному фондовому ринку. Корпорації мають практично необмежені можливості в залученні інвестицій, але основною умовою успішного продажу акцій на фондовому ринку є дотримання стандартів корпоративного управління. Усі вітчизняні гірничо-збагачувальні комбінати є відкритими акціонерними товариствами, тобто підприємствами корпоративного типу, тому для них питання удосконалення корпоративного управління є першочерговим.

Нині в кожній країні з розвинутою економікою розроблені та затверджені на законодавчому рівні корпоративні стандарти. Такі стандарти затверджені також в Україні 2003 року Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку [Принципи корпоративного управління / затверджено рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 11 грудня 2003 р. № 571]. Цей документ визначає, що сутністю корпоративного управління є система відносин між інвесторами – власниками товариства, його менеджерами, а також зацікавленими особами для забезпечення ефективної діяльності товариства, рівноваги впливу та балансу інтересів учасників корпоративних відносин.

До принципів корпоративного управління віднесено такі [Принципи корпоративного управління / за-